

Використана література:

1. Асмолов А. Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров. – М. : Издательство “Институт практической психологии”, Воронеж : НПО “МОДЭК”, 1996. – 768 с.
2. Зіньковський Ю. Ф. Професійна компетентність – умова плідної професійної діяльності фахівця / Ю. Зіньковський // Вища школа. – 2010. – № 11. – С. 7-8.
3. Каган М. С. Морфология искусства. – Л., 1972. – 270 с.
4. Кант И. Трактаты и письма. – М., 1980. – 384 с.
5. Лосев А. Проблема символа в реалистическом искусстве. – М., 1976. – 367 с.
6. Лубенко В. В. Система стержневой истины. – СПб : Издательство “Малая Академия искусств”, 1999. – 184 с.
7. Маслоу А. Самоактуализация // Психология личности : Тексты. – М., 1982. – С. 108-117.
8. Мардер А. П. Эстетика архитектуры : Теоретические проблемы архитектурного творчества. – М. : Стройиздат, 1988. – 216 с.
9. Пономарев А. Я. Исследование творческого потенциала человека // Психологический журнал. – 1991. – Т. 12. – № 1. – С. 3-12.
10. Роджерс К. Эмпатия // Психология эмоций. Тексты. – М., 1984. – С. 235-237.
11. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – М. : Педагогика, 1973. – 424 с.
12. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посібник. – К., 2002. – 270 с.

Оружа Л. В. Развитие профессиональной компетентности будущих специалистов по дизайну.

В статье рассматривается развитие профессиональной компетентности будущих специалистов по дизайну. Раскрывается методологический “треугольник”, который позволяет определить принципы формирования профессиональной компетентности будущего специалиста по дизайну, взаимосвязанные с изучением искусства, художественным развитием и культурой личности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, дизайн, подготовка специалистов, по дизайну.

Oruzha L. V. Development of Professional Competency of Future Designers.

The article considers development of professional competency of future designers. The methodological “triangle”, which allows to define the principles for creating a designer, referring to studying art, artistic development and a culture of a personality, is explained in the article.

Keywords: professional competency, design, training of designers.

Паканич М. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ГОТОВНІСТЬ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті наведені результати теоретичного дослідження готовності молоді до сімейного життя. Оскільки більшу значущість набувають функції сім'ї психотерапевтична, рекреативна, феліцитологічна, зростають вимоги до виховання сім'янина.

Ключові слова: готовність до сімейного життя, молодь, сім'я, функції, фактори сім'ї, мотиви, цінності, альтруїзм.

Незважаючи на значну роль сім'ї в житті суспільства, однак проблема готовності молодих людей до майбутнього подружнього життя до нині не стала предметом спеціальних психолого-педагогічних та соціальних проблем.

Серед чинників, які дестабілізують шлюбно-сімейні відносини, вчені В. І. Барським, В. А. Бойко, М. В. Вовчик-Блакитна, В. І. Войтко, Є. Ф. Ільїної, А. В. Киричук, Д. В. Луциком, М. Г. Стельмахович, І. А. Трухін, В. Е. Чудновським відводять невідповідності молодих людей до сімейного життя, а саме: невміння будувати взаємини в сім'ї, психологічна та сексуальна неграмотність, низький рівень культури почуттів, моральна невихованість та ін.

На думку вчених така підготовка повинна розпочинатися не з юнацького віку, а на багато раніше, з дошкільного. Як батьки так і педагоги, громадськість на всіх вікових етапах становлення особистості повинні здійснювати відповідну роботу щодо готовності молодих людей до сімейного життя.

Відтак, виступаючи однією з найважливіших умов стабільності сім'ї, психологічна готовність молоді може бути забезпечена лише за умови створення науково обґрунтованої системи навчально-виховної роботи, яка сприяла б формуванню знань з культури, етики, психології, сексології шлюбу, виховання особистісних якостей майбутнього сім'янина.

Отже, у даній статі розкриємо зміст та структуру психологічної готовності до шлюбу та факторів, які обумовлюють її у сучасній молоді.

Психологічна готовність молоді до сімейного життя висвітлюється нами на основі аналізу спеціальних джерел і наукових досліджень у контексті підготовки і ставлення старшокласників і студентів до сім'ї.

Проблематика готовності молоді до сімейного життя сягає у минуле. Її витoki беруть початок від античності. Відомі нам мислителі тієї епохи Арістотель, Платон, Сократ – стверджували, що готовність до шлюбу повинна розпочинатися вже з раннього дитинства, і готувати до неї треба як дівчаток так і хлопчиків. Так, Платон вважав, що дівчатка і хлопчики повинні навчатися подружньому мистецтву з раннього дитинства, щоб забезпечити здорове покоління [6].

Про користь подружжя, взаєминах чоловіка і дружини, необхідності готувати дітей до майбутнього життя в родині згадується в роботах Арістотеля [2].

Не обійшли дану проблему і видатні філософи-педагоги Д. Локк, Ж. Ж. Руссо, Я. А. Коменський, І. Г. Песталоцці, які приділяли велику увагу проблемі підготовки до життя в сім'ї. К. Д. Ушинський розробив рекомендації щодо виховання дітей у сім'ї та підготовки їх до майбутнього сімейного життя.

У дослідженнях Т. В. Буленко, І. В. Березко, П. С. Перепелиця останніх років розглядаються такі аспекти готовності молоді до шлюбу, як мотивація, уявлення, знання, особистісні якості сім'янина і фактори, які впливають на їх формування, однак, практично немає досліджень, які б розглядали психологічну готовність молоді до сімейного лизни, як цілісніша інтегративне утворення.

Так, у роботах Є. Ф. Ачільдієвой, Т. І. Гурко, І. В. Дубровиной, О. Н. Жукової, З. Г. Кісарчук, С. В. Ковальова, О. К. Лосєвої, Л. Є. Немирівського, А. П. Прихожан, З. А. Янковий та ін. розглядалися питання готовності до сімейного життя юнаків і дівчат, які вступають у шлюб. Автори доводять, що створення стабільної молодої сім'ї передбачає наявність у молодого подружжя певних знань, установок на майбутній шлюб, його цінності, розуміння особливостей характеру майбутнього чоловіка і дружини, вміння вести себе в конфліктній ситуації. Такі знання, на думку Є. Ф. Ачільдієвой, О. К. Лосєвої, З. А. Янковий, полегшують процес адаптації майбутнього подружжя, підвищують рівень задоволеності майбутнім шлюбом, а також забезпечують його стабільність. У якості основних характеристик готовності молодого подружжя до шлюбу ними вивчалися лише уявлення про майбутню матеріально-побутову забезпеченість молодої сім'ї, установки на характер взаємостосунків з батьками, розподіл сімейних ролей.

Значні відмінності в уявленнях майбутнього подружжя про сімейне життя свідчать про неузгодженість, яка, у свою чергу, характеризує низький рівень готовності до шлюбу [3].

Вступ до шлюбу вимагає від майбутнього подружжя певного ступеня зрілості, а саме:

- фізичної, що передбачає таку стадію біологічного дозрівання організму, яка дозволяє людині стати батьком чи матір'ю;
- психічної, що передбачає такий рівень інтелектуально-емоційного розвитку, при якому людина здатна виконати шлюбно-батьківські обов'язки, здатний брати на себе відповідальність за інших людей;
- соціальної, пов'язаної з придбанням самостійності, яка дозволяє забезпечити необхідні умови існування і перспективи розвитку [1].

Розглядаючи психологічну готовність до сімейного життя як соціально-психологічну проблему, Т. В. Говорун відзначає, що крім психологічної і етичної культури особистості, яка формується самою природою і способом життя батьківської сім'ї, необхідні спеціальні знання і цілеспрямована підготовка до шлюбу.

Соціальний аспект підготовки до шлюбу, на її думку, лежить в інформованості молоді в питаннях соціальної та демографічної політики держави, в ознайомленні з функціями сім'ї, обов'язки її членів перед суспільством, а також урахуванням нинішніх умовних умов життя молоді сім'ї. Вступати в самостійне сімейне життя повинні не інфантильні повнолітні молоді люди, а зрілі громадяни суспільства, які свідомо й осмислено підходять до важливого кроку в житті людини і готові забезпечити стабільність створення елементарної комірочки. Психологічний аспект готовності молоді до шлюбу передбачає розуміння психології людини, основ психології сімейного життя [5].

На важливість формування психологічної та моральної готовності до шлюбу вказує І. А. Трухін, підкреслюючи, що готовність до сімейного життя передбачає адекватне ставлення до різних сімейних проблем, позитивну установку на сімейне життя [2]

Молодих людей неможливо вважати підготовленими до шлюбу, якщо у них не сформований ідеал сучасної сім'ї, чіткі уявлення про те, для чого вони вступають в шлюб, що очікують від сім'ї, які сімейні відносини хотіли б побудувати, які обов'язки на них покладає подружжя.

Значимість мотивів у виборі подружнього партнера, мотивації вступу в шлюб, умови його стабільності розглядаються в багатьох роботах. Виявлено зв'язок між мотивами вступу в шлюб і задоволеністю сімейним життям. На основі вивчення уявлень молоді про значимість сім'ї і цілі подружжя виділено дві групи мотивів: морально-емоційні мотиви і матеріальні стимули.

До першої групи належать: любов, спільність поглядів та інтересів, взаємна симпатія, повага і дружба, привабливість, моральні якості, бажання мати дітей, самотність.

До другої групи відносяться: матеріальна забезпеченість, наявність житла у майбутнього чоловіка (дружини), прагнення до зміни місця проживання, бажання піти від батьків [4].

Особливе місце в мотивації шлюбу займають ціннісні орієнтації, саме вони більшою мірою визначають вибір майбутнього партнера, впливають на характер міжособистісних відносин у родині, формують рольові очікування і домагання, а також вистави молодих людей про своїх майбутніх сімейних ролях. Розбіжність функціонально-рольових очікувань партнерів у шлюбі веде до внутрішньо-родинних конфліктів і напруженості.

Для ефективного виконання майбутніх сімейних ролей необхідна наявність трьох аспектів:

- системи позитивних установок, спрямованих на створення міцної, щасливої сім'ї та відповідальне виконання сімейних функцій (репродуктивної, виховної, регулятивної, рекреативної);
- умінь і навичок з організації та раціонального ведення домашнього господарства, догляду за дітьми, організації дозвілля, вирішення конфліктних ситуацій;
- системи знань про роль сім'ї у суспільстві, правових нормах, які регулюють шлюбно-

сімейні відносини [3].

Стабільності в шлюбі сприяє також збіг у партнерів установок на шлюб. Дослідники виділяють такі типи установок [6]:

1. Негативна установка – всі потреби задовольняти поза шлюбом.

2. Вкрай висока вибірковість при виборі шлюбного партнера. Віддають перевагу прожити все життя не вступаючи в шлюб, якщо не зустрічають людину, який відповідав би повністю ідеалу.

3. Установка середньої вибірковості характерна для більшості людей і характеризується тим, що індивід погоджується вступити в шлюб, як тільки зустрічає людину з прийнятними для нього особистісних якостей.

4. Низький рівень вибірковості характерний для людей, які сам факт одруження або заміжжя ставлять вище особистих характеристик шлюбного партнера.

Найбільш сприятливими для подружжя є збіги у подружжя установок третього типу.

Аналіз розбіжностей в уявленнях вступають у шлюб дозволив виявити ряд особливостей: найбільш часто партнери мають різні уявлення про кооперацію домашньої праці і свою участь у ньому, про способи проведення вільного часу, про планування бюджету, рідше з питань виховання дітей/

Здатність конструктивно будувати взаємини в сім'ї залежить не тільки від мотивів і цілей шлюбу, але і від сформованості знань і вмінь, необхідних у сімейному житті. Уявленням підлітків і старшокласників характерні – неадекватне розуміння любові і шлюбу, не реалістичність у сприйнятті себе і оточуючих, споживчі тенденції щодо сім'ї та супутника життя [1].

Проте недостатньо вивченими залишаються уявлення молоді про виконання функцій і ролей у сім'ї, про організацію сімейного життя, про взаємини між чоловіком і дружиною, їх права в обов'язках, у відповідності наявної моделі сім'ї реально існуючої (батьківської).

Важливу роль в готовності до шлюбу та адаптація до нього грають особистісні якості партнерів. У ряді досліджень виділені риси характеру подружжя, які перешкоджають встановленню нормальних відносин, а саме: конфліктність, озлобленість, дріб'язковість, егоїзм, жорстокість, підозрливість, недовірливість, відсутність тепла й чуйності, емоційна холодність. Крім патологічних рис особистості, які дестабілізують шлюб, вчені визначають якості, що сприяють конструктивним взаєминам, а саме: емоційна стійкість, згоду з оточуючими людьми, товариськість, щирість у стосунках, невимушеність у вираженні почуттів [5].

Цікавий підхід в дослідженні міжособистісних відносин у сім'ї виявив І. Роланд. Він виділяє якості партнерів, які позитивно впливають на готовність до шлюбу та задоволеність сімейним життям, а саме: зрілість, довірливість, дружелюбність, емоційна підтримка. Значимими також з'явилися такі якості, як дбайливість, уважність, доброта, вірність, які тісно сказані з альтруїстичними якостями і властивостями характеру людини і мають вирішальне значення для стійких подружніх відносин. У цілому, для сімейного життя важливі є саме ті риси характеру подружжя, які пов'язані з їх здатністю сприймати і розуміти інших людей, передбачити їх поведінку в тих чи інших ситуаціях [4].

Сімейне життя, як ніяка інша сфера людського спілкування, заснована на комплексі альтруїстичних почуттів: співпереживанні, жалості, готовності прийти на допомогу і т.д. Цей комплекс почуттів є морально-психологічною основою сімейного життя. Тому стійкість сімейних відносин у певній мірі залежить від того, наскільки розвинені ці почуття у партнерів.

Комплекс альтруїстичних почуттів, серед яких головне місце займає почуття емпатії, припускає здатність індивіда розпізнавати почуття і думки іншого, передбачити можливі проблеми. Так чи інакше шлюбний партнер повинен вміти оцінювати життєві ситуації з позиції іншого, в іншому випадку буде утруднена про паю діяльність, кооперація,

взаєморозуміння. Експериментальні дослідження Р. Даймонда, Р. Кеттела показали, що люди з високим рівнем емпатії, оптимістичні, зацікавлені в інших людях, легко встановлюють відносини з оточуючими. При низькому рівні емпатії партнери характеризуються ригідністю, інтровертованістю, витримкою, труднощами у встановленні контакту, вимагають підтримки, проте самі не здатні до емоційних зв'язків.

У підготовці до сімейного життя також значущі питання статевого виховання, які розглядалися в багатьох дослідженнях (Г. С. Васильченко, Т. В. Говорун, Д. М. Ісаєва, В. Ю. Кагана, С. Кратохвіл, І. С. Кон, І. Ф. Юнда, Л. І. Юнда, М. Яффе, Е. Фенвік, Є. Гурлок, М. Джонсон, В. Мішель, П. Мусса).

Показано, що сексуальне життя є важливим чинником, який впливає на сімейне благополуччя. Подружжя, які не знають елементарних основ психогігієни сексуального життя, травмує один одного. Тому готовність молодих людей до шлюбу передбачає наявність певних знань з питань фізіології статі і сексології шлюбу, сексуальної культури.

Готовність до сімейного життя проявляється в процесі формування подружніх і батьківських ідентичностей (ролей), які є специфічними і відносно самостійними аспектами пов'язаного зі статтю поведінки. Недооцінка статевих відмінностей входить до числа причин невідповідності молоді до шлюбу. Інформованість більшості молодих людей з питань фізіології та гігієни статевих відносин, впливу алкоголю, нікотину, венеричних і генетичних захворювань на інтимну близькість і розвиток потомства залишаються ще на дуже низькому рівні.

Зниження вікової межі початку статевого життя і неграмотність в питаннях фізіології та гігієни зумовили ряд проблем у молоді, які поширюються і на подружнє життя. Зростає кількість молодих сімей (вік подружжя 16-17 років), де при найменших конфліктах переважає шлюбозрозумна орієнтація, знижується задоволеність шлюбом. Все це викликане психосексуальними проблемами в сім'ях. Тому важливе місце в підготовці молоді до сімейного життя повинно займати статево виховання.

Розвиток і формування психологічної готовності молоді до шлюбу здійснюється під впливом різних соціально-психологічних факторів. Дослідники Л. П. Буєва, О. І. Іванов, А. С. Красовський та ін. підкреслюючи багатофакторний характер зазначеного процесу, виділяють серед них сім'ю, дошкільні установи, школу, однолітків, літературу, засоби масової інформації соціальне оточення.

Формування особистості відбувається під домінуючим впливом соціальних факторів, серед яких дуже важливе місце завжди займала сім'я, проте значення окремих соціальних факторів неоднаково на різних стадіях соціалізації.

Комплексність і цілісність впливу сімейного виховання на формування особистості визначає сім'ю як оптимальну незамінну форму відтворення суспільства, під якою розуміється народження дитини і виховання дітей. Серед соціальних характеристик сім'ї, які надавали найбільш сильний вплив на формування особистості сім'янина і готовність до шлюбу дослідниками виділені: рівень освіти батьків, склад сім'ї, кількість дітей, психологічний клімат у сім'ї [2].

Як складеться доля майбутньої сім'ї, чи буде вона прикладом благополуччя в значній мірі залежить від атмосфери сім'ї, де виросло майбутнє подружжя, особистого прикладу батьків та якості їх виховного впливу на дітей, відзначає чеський демограф і соціолог К. Вітек. Розлучення батьків в 3 рази збільшує ймовірність майбутнього розлучення у дітей, в той час як ймовірність розлучення дітей, батьки яких не розлучалися, складає один до двадцяти.

Згідно Буду, індивід навчається своїй подружньої ролі на основі ідентифікації себе з батьками однієї і тієї ж статі. Форми батьківських відносин стають для індивідів еталоном. У шлюбі обидва партнери намагаються пристосувати свої відносини з партнером до своїх внутрішніх схемами. Запрограмована система відносин може гармонійно реалізуватися

тільки з партнером, який своєю внутрішньою програмою нагадує батька протилежної статі. Спадкування особистісних властивостей визначає і схожість подружніх відносин, які також успадковуються, через що часто повторюється не тільки вибір партнера, а й чимало помилок та проблеми батьків.

Факт проживання в неповній сім'ї також виявляється на підготовленості до шлюбу. Серед молодих людей, які вирішили розірвати шлюб значний відсоток осіб, вихованих в неповній сім'ї значно вище, ніж серед стабільних сімей. Виховання дитини в неповній і конфліктній сім'ї ускладнює процес формування в майбутньому повної благополучної сім'ї.

Важливу роль у формуванні та розвитку готовності до сімейного життя, формуванні особистості сім'янина відіграють дитячі роки. На важливу роль дитячих років звертав увагу З. Фрейд, надалі його ідеї розвивали такі вчені як А. Адлер, Е. Берн, Х. Селлівен, Е. Фромм, А. Фрейд, К. Хорні.

Безхмарне, щасливе дитинство, не обтяжене ніякими турботами, виявилось дуже драматичним і складним періодом – періодом незадоволення бажань, непередбачених впливів, періодом, коли все оточення – дорослі і батьки – постають перед дитиною грізною силою, перед якою він виглядає зовсім беззахисним. Сам факт забування дитячих переживань З. Фрейд вважав доказом того, що вони травматичні для нас і тому підлягають витісненню зі свідомості. Ці комплекси переживань, конфлікти дитячого віку в подальшому визначають поведінку людини і можуть стати причинами сімейних конфліктів.

Детальним вивченням впливу дитинства на життя людини, в тому числі і подружню, займався Е. Берн. Він вважав, що ще в ранньому дитинстві закладається своєрідний сценарій подальшого поведінки людини і називає цей період “періодом сценарного програмування”. Е. Берн дає таке визначення життєвого сценарію людини: “... це постійно розкручувати життєвий план, який формується в ранньому дитинстві, в основному під впливом співмешканців. Цей психологічний імпульс підштовхує людину вперед, назустріч його долі і дуже часто незалежно від його опору або вільного вибору “[1; 5].

Сценарій людини впливає на її поведінку та іноді призводить до небажаних результатів. Проведені Е. Берном дослідження показують, наскільки суттєво впливають життєві сценарії на подальше життя людей. Автором виділено три типи сценарної поведінки: Переможець, Непереможець, Невдаха. У дитячі роки велике значення має формування власних поглядів та рішень, погляди ґрунтуються на позиції, яка передбачає ставлення людини до світу в цілому, до всього, що його оточує, а також до сім'ї, батьків, друзів. У транзактному аналізі розглядають 4 можливі життєві позиції, що визначають ставлення до себе і до інших. Зробивши остаточний вибір, дитина неухильно дотримується обраної позиції і керується нею в усіх своїх вчинках. Ми не випадково зупинилися на цих положеннях Е. Берна. тому що опираємося на них при вивченні сценарію сімейного життя у молодих людей.

Аналіз структури особистості майбутнього подружжя, типу сценарної поведінки, життєвих позицій дає можливість прогнозувати розвиток шлюбу, діагностувати його проблеми.

С. В. Дворян, Т. Харріс, Б. Г. Херсонський пов'язують сімейні конфлікти, проблеми в сім'ї з неправильним вихованням і підтримують бернівську точку зору, що вони є наслідком “батьківського програмування”. Автори роблять такі висновки :

- у конфліктах подружжя видимо, або невидимо беруть участь їхні батьки;
- істотну роль грають особистісні якості подружжя : вони можуть бути визначені за допомогою психолога, який допоможе оцінити тверезо свою поведінку і дозволити конфлікт [3].

Таким чином, сім'я виступає головним елементом соціального мікросередовища і значно впливає на нормування найважливіших якостей сім'янина, готовності до майбутнього сімейного життя. Ми відзначаємо, що підготовка молоді до сімейного життя являлась актуальною з далеких часів, а її рішення визначалося роллю і місцем сім'ї, сексуальних

відносин в житті людини, соціально-економічними умовами суспільного розвитку, спочатку готовність молоді до сімейного життя розглядалася як гігієнічна проблема, частково стосувалася моральних основ шлюбу.

Використана література:

1. Березко І. В. Сімейна психологічна консультація: можливості та проблеми // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2001. – Т. III, Ч. 4 – С. 16-20.
2. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості : Навчальний посібник для студентів старших курсів психологічних факультетів та відділень університетів. –Х. : Фоліо, 1996. –237 с.
3. Буленко Т. В. Особливості формування психологічної готовності до сімейного життя у студентської молоді. Автореферат дис. на здобуття наукового ступеню канд. психол. наук. 19.00.07. – К. : Інститут психології АПН України, 1995.– 25 с.
4. Вовчик-Блакитна М. В. Сімейне виховання. Юнацтво. – К. : “Радянська школа”, 1982. – 145 с.
5. Давиденко Г. Шлюб і сім'я. – К. : Вид-во політ. Літератури України, 1992.
6. Перепелиця П. С. Про життєві цінності особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – № 4. – С. 47.

Паканич М. М. Готовность молодых к семейной жизни как социально психологическая проблема.

В статье приведены результаты теоретического исследования готовности молодежи к семейной жизни. Поскольку большую значимость приобретают такие функции семьи как психотерапевтическая, рекреативна, фелицитологическая, растут требования к воспитанию семьянина.

Ключевые слова: *готовность к семейной жизни, молодежь, семья, функции, факторы семьи, мотивы, ценности, альтруизм.*

Pakanych M. M. The Readiness of Youth to Family Life As a Social and Psychological Problem.

The article deals with the results of theoretical research of youth's readiness to family life. While such functions of family as psycho-therapeutic, re-creative and felicitological function are getting the bigger importance, the requirements to education of a family man are growing.

Keywords: *readiness to the family life, youth, family, functions, factors of family, motives, values, altruism.*

**Попова Г. Д.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

ДИЗАЙН: ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

У даній статті аналізується походження поняття “дизайн” відповідно до різних підходів відомих науковців.

Ключові слова: *дизайн, технічна естетика, художнє конструювання.*

Сьогодні ні для кого не є новиною, що настала епоха тотального дизайну. Дизайн проник в усі сфери людської діяльності як неодмінна складова культури суспільства. Зростання вимог людей до зовнішнього вигляду, речам, стану побутового оточення, викликане зміною соціально-економічної ситуації, призвело до підвищення ролі дизайну в масовій культурі і житті. Синтезуючи новітні досягнення культури, дизайн відображає сучасний розвиток суспільства, демонструючи за допомогою художніх засобів різні структури його духовного життя.